

IZHAJA VSAKI DAN

Med ob nedeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. jutraj. Posamezne štev. se prodajajo po 3 nč. (6 stot.) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, St. Petru, Postojni, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolminu, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele štev. po 5 nč. (10 stot.).

OGLASI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 kolone. CENE: Trgovinske in obrtne oglase po 3 st. mm, smrtne, zahvale, poslanice, oglase denarnih zavodov po 20 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka nadaljnja vrsta K 2. Mali oglasi po 3 stot. beseda, najmanj pa 40 stot. Oglase sprejema Inzeratni oddelek uprave „Edinosti“. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA

za vse leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbo brez dopolne naročnine, se uprava ne ozira.

Naročnina na nedeljsko izdajo „EDINOSTI“ stane: celoletno 520, pol leta 260.

Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nepravilna pisma se ne sprejemajo in rokopiši se ne vračajo.

Naročnino, oglase in reklamacije je pošiljati na upravo lista, UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 18 (Narodni dom).

Izdajatelj in odgovorni urednik STEFAN GODINA. Lastnik konsorcijski lista „Edinost“. — Natisnila tiskarna konsorcijska lista „Edinost“ v Trstu, ul. Giorgio Galatti št. 18.

Poštno-hranilni račun št. 841-652. TELEFON št. 11-57.

Brzobjavne vesti.

Sičinski pomiloščen.

LVOV 28. Predsednik deželnega sodišča je naznanil Miroslavu Sičinskemu, morilcu bivšega galicijskega namestnika, da je pomiloščen in da mu je smrtna kazen spremenjena v dvajsetletno ječo. Sičinskega so nato spravili v ječo nahajajočo se v Kazimirovi ul., kjer je nastopil svojo kazen.

Friedjung je postaval Nastiča na laž.

ZAGREB 28. Prof. Friedjung je pooblaštil današkega dopisnika „Agenser Tagblatt“ na izjavo, da on ni nikdar preklical svoje trditve, da je dobil Nastiča denarja od bera Raucha, kakor to trdi Nastič na večinski razpravi v „veleizdajniškem“ procesu. Friedjung je izjavil, da nima nikake osebnosti z Nastičem in torej da mu ni mogel dati kakšne izjave v gornjem smislu.

Mesto pogorelo — Nad 33 ljudi zgorelo.

LVOV 28. V mestu Ottynia je sinoči izbruhnil požar. Zgorelo je nad 33 ljudi. Pogorelci bivajo na platem.

Kreta.

KANEA 28. (Reuterjev biro). Grško zastavo, ki je večerjaplapolala na trdnjavi, so danes zamenjali z drugo zastavo, ki ima bel križ na modrem polju. Grška vojna zastava kaže sicer isti vzorec, ima pa sredi križa še krono.

Zrakoplovstvo.

WASHINGTON 28. Wilbur Wight je dosegel rekord s tem, da je z nekim častnikom kakor pasajirjem ostal v zraku 72 min. in 40 sekund ter je preletel 50 milj.

Iz Španke.

SAN SEBASTIAN 28. Govori se, da utegne ministerstvo Maura odstopiti in da pride na njegovo mesto vojaško ministerstvo, ker imajo dogodki v Barceloni izrazno revolucionarni značaj.

MADRID 28. Ministerski svet je nad Taragono in Gerono proglasil obredno stanje. MADRID 28. Položaj v Barceloni je resen. Množica demonstrantov je napadla samostan nižjih sester uboštva. Železnica iz Barcelone na francosko mejo je na več kilometrov pretrgana.

MADRID 28. Kralj je podpisal dekret, s katerim so suspendirane vse ustavne garancije po vsej Španiji.

Boji v Maroku. — En general in več častnikov ubitih.

MELILA 28. Danes je došlo do novega boja s Kabili. General Pintos in več častnikov je bilo ubitih.

MADRID 28. Glasom uradnega poročila iz Melile so v zadnjem boju sijajno zmagali Španci, katerim se je posrečilo zavzeti nove pozicije.

MELILA 28. Neko uradno poročilo pravi, da so Mauri odrgali tir severnoafriške železnice, da preprečijo transport vojnega materiala. Dva španska četna oddelka sta petminila Maure nazaj in spravila transport na varno. Izgube Kabilov so zelo velike, izgube Špancev precej znatne.

Insobordinacija španskih čet. Deset vojakov radi nepokorščine ustreljenih.

MELILA 28. Takoj po izkrcanju enega oddelka čet, ki so prišle iz Barcelone, so bili ustreljeni en korporal in devet vojakov, ker so pometali med vožnjo v morje orožje in grдили svoje predpostavljene. Tudi v Malagi je bil ustreljen en vojak, ker je dal zaušnico nekemu častniku.

Kolera v Petrogradu.

PETROGRAD 28. Od večerj je na novo obolelo za kolero 46 oseb, umrlo jih je 33. Vseh bolnikov le 704.

Dunaj 28. Semkaj je prispel egiptovski podkralj.

Naša šolska mizerija.

(Govoril državni poslanec dr. Rybář na shodu slov. starišev pri sv. Jakobu minole sobote zvečer.)

Vršiti nam je še neko drugo nalogo. Slovenci moramo sami vzdrževati svojo šolo. To pa stane mnogo denarja. Rojaki naši nam sicer pomagajo nositi breme. Ali pozabiti ne smemo, da so na vseh krajih potrebe velike, in povsodi je naša družba sv. Cirila in Metod, ki mora pomagati. Ali vraga ne more zmagovati. Tu v Trstu pa ima največji trošek. Dolžni smo jej hvaležnosti na tem. Toda le nanjo se ne moremo zanašati in moramo tudi sami žrtvovati. Priznava, da naši rojaki v Trstu — in posebej tu široki sloji — razmerno mnogo žrtvujejo. Ali vedno moramo imeti na misli, da žrtvujemo zasa! Če torej družba

ne more pokrivati vsega, vendar ne sme biti niti žal besede proti njej. Nasprotno: nikogar ne sme biti med Slovenci, ki bi jej ne privoščal še večih dohodkov.

Ta moj poziv naj velja vsem, ki se čutijo Slovence in ki se zavedajo, da družba nosi breme, ki bi je morala ali občina ali država. To je sicer neprijetna in težka naloga, ali dolžnost naša je, da družbi kolikor možno lajšamo to breme, da jej odjemljemo vsaj del tega bremena. Pokažite, da se zavedate te našega! Delajmo in žrtvujmo, dokler ne izvojimo zmage tudi v tem vprašanju!

Blaginjak podružnice pri sv. Jakobu Rudolf Može je pozival zbiravce naj posnemajo Italijane v njihovi požrtvovalnosti za Lego. Tudi on je za to, da raje v nemške, nego pa v laške šole.

Naša šola je donesla že mnogo sadu. Že iz prvih učencev so trije absolvirali višje šole: eden je absolviran jurist in doktor, eden študira jus, jedna je učiteljica. Mnog jih je nameščenih kakor zasebni uradniki in po trgovinah. Govornik je dokazal s številkami, koliko je družba že žrtvovala za našo šolo in za šolske vrtnice še posebej. Vendar se je obžalovanje spominjal besed, ki so te dni padle v Celovcu na obnem zboru podružnice, ki so ovajale nekako nevoščljivost nasproti Tržačanom. (Viharni pojavi ogorčenja).

Sedaj delajo naše podružnice na to, da se v Rocolu odpre toli potrebni I. razred. Poslale so tudi glavnemu vodstvu spomenico radi gradnje novega šolskega poslopja. Kakor so sedaj nameščeni razredi, naravnost ni častno za nas. Kravato potrebno je novo poslopje, ki vprejme pod streho vse naše razrede. Ker so se med tem govorcem pojavljali glasovi odpora, češ: nič več žrtvovati, marveč izsiliti moramo od vlade, da nam da, kar nam gre, je opozorjal govornik, koliko žrtvujejo Čehi na Dunaju, a nimajo niti te ugodnosti, da bi imela njihova šola pravico javnosti.

Ali duhovi so se razvneli bolj in bolj, kar je bilo uradniku Cottiču v povod, da je posegnil vmes s pomirjevalno besedo.

Opozarjal je, da predgovornika niso prav umeli. Ne gre za to, da bi prenehali s svojimi zahtevami, ampak, dokler na vsemu, stojimo pred alternativo: ali žrtvujemo, ali — zaprimo šolo. (Viharni klici: Bog ne daj, nikoli). Jaz umajem — je vključil govornik — vaše ogorčenje in vašo jezo, saj sta le preopravičena. Toda razsuden človek računa s tem, kar je, in če tudi je to še tako žalostno. Potrebno žrtve uvidevajo naši rojaki in ravno te dni dajajo naši rojaki sijajen izgled požrtvovalnosti. Nemški pesnik in pisatelj Rossegger je izdal oklic na Nemce, naj se obvežejo, da zložijo 2 milijona kron za ustanovljanje nemških šol ob jezikovni meji. In ta nemški oklic je našel živnega odmeva v slovenski javnosti, kakor onega mi sami ne bi bili pričakovali. Slovenski rodoljubi se obvezujejo eden za drugega, da podarijo za „Ciril-Methodov ohranbeni sklad“ po 200 K. In med temi je tudi teci — kakor n. pr. ljudski učitelji — ki si bodo morali takorekoč od ust odrgavati to svoto. Potem pa je tudi takih, ki ne potrebujejo družbine pomoči, bodi, da so imoviti, bodi, da nimajo otrok. In vendar so se obvezali v tako žrtvo. Zakaj? Ker videvajo potrebno žrtvo, kar jim tako velela slovensko zvesto in ljubeče slo.

Se enkrat je poudarjal govornik, da bomo nadaljevali z najodločnejšo borbo, in žrtve prosimo le dotlej, dokler se ta borba ne završi s popolno zmago! (Viharen aplavz je sledil tem besedam).

Krescovič in Marič sta govorila o jstro za najradikalnejše postopanje.

Na to se je oglašil še enkrat dr. Rybář, ki je priporočal mirno kri. Kaj bi imeli od tega, ako bi vas jaz pozival, da pojmo deli v mesto vse razbiti? Nič drugega, nego nesrečo. Mi imamo drugo izdatneje orozje. Nas se bojijo, ko nastopamo z glasovnico na volitvah. To jim imponira, kakor so dokazale zadnje volitve. S tem orožjem si najprej in najsigurneje izvojimo svoje pravice. Zato vas pozivljam: bodimo složni kakor smo bili do sedaj! Složni in kompaktni posebno na volitvah. Potem se bodo razas okna tresla tudi brez palic! Dolgotrajem aplavz je sledil tem besedam, ki se je ponovil, ko je zborovalec Bolo nič izrekel poslušau priročnik zahvalo za njegov trud ob našem šolskem vprašanju.

Predsednik Vonk je zaključil shod s priročnik zahvalo na ogromni udeležbi, ki priča, kako gore srca slovenskega ljudstva radi vnebojpijoče krivice, ki se nam godi na šolskem polju.

Ta shod pa bodi tudi oblastim v opomin, da je naše ljudstvo, pripravljeno na boj

akrajnimi sredstvi in da utegne kmalu priti čas, ko tudi avtoriteta popularnih voditeljev ne bo mogla več miriti razburjenih duhov. Gospoda na vladi so opozorjeni in menda se tudi sami morejo zavdati sramoti; ki bi bila za kulturno državo v tem, da morajo nje državljani tvegati njihove za dosego — šole, sredstva za naobrazbo!

Kakor ob prihodu, tako je ljudstvo tudi ob odhodu prirejalo dra Rybářu priročne ovacije.

„Veleizdajniški proces“

v Zagrebu.

(106. dan razprave.)

Zagreb 27. VII.

Nastič pred sodiščem.

Na začetku razprave je izjavil Nastič z dovoljenjem predsednikovim, da je dobil dneve od urednika lista „Wiener Allg. Zeitung“ Mandla brzobjavko, v kateri mi priobčuje, da je dr. Friedjung umaknil svojo svojedobno izjavo v „Neue Freie Presse“, češ, da je Nastič podkupljen od Raucha in da se ga more dotakniti le s kleščami. S tem da odpada potreba, da bi Friedjunga pozvali semkaj kakor pričbo.

Branitelj dr. Popović je menil, da sedna dvorana ni kraj, na katerem naj priča polemizuje s trditvami po časopisih. Dalje je branitelj dokazal Nastiču več protislovij. Tako je n. pr. pričal trdil, da je dolgo molčal, ko se ga je naspadalo radi njegovega pričanja na Cetinju; v resnici pa je, čim je zapu til Srbijo, vse ogradil črnogorski vladi. Nastič je pojasnjeval to protislovje, češ, da je menil le, da je v javnosti molčal. — Branitelj dr. Popović: Vi ste govorili o „konkretnih dejstvih“, ki jih navedete proti Pribičevićam. Proti Valerijanu Pribičeviću pa niste do danes še nič konkretnega navedli. Nastič: „Pri tem sem mislil na pismo Adama Pribičevića, v katerem je omenjen Valerijan. Po nekaterih drugih vprašanjih je prišlo do jako viharnih prizorov. Branitelj dr. Popović je namreč vprašal Nastiča, da-li je na procesu radi bomb na Cetinju svoje izpovedbe čitali? Nastič: Ne! Branitelj dr. Popović (jako povzdignemim glasom in počasi): „In kaj bi rekli vi, ako bi vam jaz navel stenografe s cetinjskega procesa, ki so pripravljeni pričati pod prisego, da ste svoje tedanje izpovedbe čitali? Ti stenografi so tu! Nastič (akotivši razburjeno po koncu) je naravnost kričal: „Vi lažete. In če to pravite kršite uradno tajnost!“ (Veliko gibanje po dvorani. Hrup). Drž. pravdnik Accurti (dvignivši se in razburjeno): „Da, potem so stenografi prelemlili prisego in bom uradno postopal proti njim!“ Hrup je postal vedno večji. Obtoženci so se dvignili s klopi. Vse občinstvo je bilo v razburjenju. Nastič je kričal: „Ne bom več odgovarjal, dokler predsednik ne napravi reda s stenografii, katinisem gotov, da se moje izpovedbe ne falzifikujejo! Obtoženca Adam in Valerijan Pribičević sta hkratu kričala Nastiču: „Nehajte! Vi korigirate po razpravi svoje izpovedbe. Stenogram se vam pošilja na stanovanje!“

Predsednik je dal oba Pribičevića odvesti iz dvorane. Nastič in državni pravdnik sta nadaljevala s sumničnjem stenografom in sta jih direktno zasramovala. Obtoženec Podunovac (Nastiču in državni pravdniku): „Mi pišemo vse, kar se da govoriti.“ Predsednik: „Glejte, da se spravite ven tudi vi!“ Obtož. Podunovac (odhajaje): „Vse, kar govori ta človek, je laž. Niti besedice ni resnice. Nevarnem, navaden lažnjivec je — denuncijant, pustolov-slepar, špijon! Pfaj — lažnjivi malopridnež!“

Niti eden obtoženec ni sedel več na obtožni klopi. Predsednik je prekinil razpravo.

Po posvetovanju, ki je trajalo skoro uro, je predsednik naznanil sklep senata, da se obtožencema Adamu in Valerijanu Pribičeviću podelja ukor, obtož. Podunovac pa je radi žaljenja priče obojen v 24 ur temnega zapora s postom.

Obtožence so zopet priveli v dvorano. Po razglašenju tega sklepa je zaklical obtoženec Podunovac: „Seveda: Nastiči in Schmidt (po katerem je bilo na razpravi dokazano po zapreženih pričah, da je bil od državni pravdnika podkupljen) so tu sakrosanktni!“ — radi česar so ga takoj zopet odpravili iz dvorane.

Več vprašanj branitelja dra. Popovića je predsednik odklonil. Branitelj dr. Popović: „Ali ni možno, da je bil original „revo-

lucionarnega statuta“ sestavljen v nemščini, ker je v njem toliko germanizmov?“ Nastič ne ve nič o tem. Nadalje je konstatiral dr. Popović, da je bil poslanec dr. Bude Budesavljevič od 8. novembra 1907 in več del decembra v Badimpešti v državnem zboru, dočim Nastič trdi, da je bil Budisavljevič v onem času v Belemgradu, kjer da se je udeleževal sej „Slov. jug“.

Po poluraj pavi. Konfrontiran z Nastičem je izpovedal Adam Pribičević: „Vse izpovedbe Nastičeva je neresnične. Njegov brat Milan je sicer res že leta 1903 hotel vstopiti v srbsko vojsko. Vendar se je to zavleklo čolega pol leta. Če bi bilo torej v interesu srbske dinastije in „revolucionarnega“ kluba „Slov. jug“ — za katerim je, kakor je trdil Nastič, stala dinastija Kara-gorgjevičev — da Milan Pribičević prestopi v srbsko vojsko, potem je jednostavno neumljivo, kako da so ta prestop srbske vojne oblasti tako zavlačevali?! Od tedaj je bil njegov brat Milan le dvakrat v Hrvatski in ne — kakor trdi Nastič — neprenehoma. V letu 1906, ko je imel 6-tedenki dopust. Tedaj se je udeležil v Karlovcu svatbe svoje sestre. In enkrat pozneje v avgustu 1907. Vse, kar pripoveduje Nastič o konferenci v „Slov. jugu“ koncem januarja ali začetkom februarja, je izmišljeno. Ni on, ni njegov brat Valerijan ni poslanec Bude Budisavljevič niso bili tedaj v Belemgradu. Valerijan in Budisavljevič sta bila tamkaj koncem aprila, on pa še le v maju. O kaki konferenci ni bilo niti govora. Nastič je spoznal v Belemgradu meseca maja. Bila je neka slavnost beligradskih sokolskih društev. Nastič je tedaj jako zabavljajl črez Avstrijo. Njega (Adama) je prosil, naj zastavi v Zagrebu svoj vpliv, da „Srbobran“ zaustavi pisanje o ustavi Bosne, kar da je le avstrijski „švindeln“ ter zelo škoduje Srbom in Srbiji. Adam pa je odklonil. Pozneje je v septembru 1907 našel zopet Nastiča na toliko imenovanem kongresu poljskih delavcev v Zemunu. Tedaj je pripovedoval Nastiču, da boče v Ameriko, kjer misli prevzeti uredništvo nekega lista. Nastič, ki je bil brez vseh sredstev, je hotel iti žnjim. Šlo je pa za potne stroške, ker sta oba siromaka. Nastič je sprožil misel, da bi pisala „kaponjam“ (givarjam) srbske samostalne stranke v Hrvatski in Bosni, da bi dali denar za potovanje in za začetek vodstva lista. „Kaponja“ ne pomenja „voditelja“, kakor trdi državni pravdnik, ampak „togačega moža“. O tem se lahko prepriča vsakdo, ki zahaja med narod in posluša njegovo govorico. To je bila tudi tita „naša stvar“, o kateri govori pismo Adama Nastiču. Adam Pribičević je na to pojasnjeval pismo. Obraz in poteze so mu bile vse čas jasne in smehljajoče je dajal jasne odgovore na vsako vprašanje predsednika in drž. pravdnika.

Predsednik je odložil razpravo na jutri.

C. K. gimnazija in realka v Gorici.

Na adresu c. kr. vlade!

x V deželi goriško-gradiščanski sta deželna jezika slovenski in italijanski. Ljudske šole so v tej deželi urejene na podlagi obeh teh jezikov. Vendar, mladina, ki prihaja iz ljudskih šol na c. kr. gimnazijo in c. kr. realko, prihaja v neverjeten položaj, ki je le v naši deželi možen. Mladino slovenske in italijanske narodnosti, vstopivšo v te srednje šole, pričenjajo tu nasenkrat poučavati v njej popolnoma tujem nemškem jeziku in po večini od tridih nemških učiteljev, tako, da večina učencev ne more pri najboljši volji slediti pouku, ker ga ne umeje. To postopanje je povsem nepedagoško in dogaja se valed tega, da učenci zaostajajo, ali pa se morajo brez potrebe mučiti in boriti s težkočami tujega učnega jezika, kar gotovo ne odgovarja zdravim načelom pouka. Koliko sicer nadarjenih dijakov se izgublja na ta način!

Anomalija takega postopanja je tako kričeča, da je celo učas uprava sama to izprevidela ter je uvedla posebne pripravnice za dijake slovenske in italijanske narodnosti, v katerih se ti dijaki skozi eno leto vadijo v nemškem jeziku, da zamorejo potem preiti na srednje šole z nemškim poukom. Vendar ta odredba postaja iluzorna; kajti tudi najboljši učenci se v enoletnem pripravljalnem tečaju ne morejo priučiti tako daleč nemškemu jeziku, da bi zamogli slediti takoj povsem nemškemu pouku u srednjih šolah.

Razven tega je ta naredba naravnost v protislovju z državnimi zakoni. Kako prihajajo otroci nemške narodnosti do tega, da porabljajo za pouk na srednjih šolah eno leto več, nego otroci nemškega rodu ali nemške usgoje? In da se to dogaja v deželi, kjer nemški jezik niti ni deželni jezik ni, to je naravnost vrhunec vseh krivic!

Zadnji čas je, da se preuredijo razmere na goriških srednjih šolah v tem smislu, da bi imel vsaki dijak vsaj v prvih letih srednje šole priliko, dobiti pouk v materinem jeziku. Pozivljamo nujno visoko vlado, da nam na srednjih šolah goriške dežele, kjer nemški jezik niti deželni jezik ni, uvede brez odloga v sporedni red za slovensko in italijansko dijaštvo in da s tem konečno ugodi opetovanju resolucijam, ki jih je deželni zbor goriški enoglasno sklenil, a ki so do danes ostale brez uspeha.

Ali je „Zveza južnih Slovanov“ res izstopila iz „Narod. Zveze“?

V svoji ponedeljkovi številki se bavi „Slovenski Narod“ z mojim govorom na zadnjem velikem shodu v „Narodnem domu“ v Trstu ter pobija nekatere od mene navedene argumente. Ne namerujem se spuščati v polemiko o koristnosti obstrukcije v državnem zboru, ker sem svoje mnenje o tem že na shodu razložil. Prisiljen sem pa dotični članek na dveh krajih popraviti, da bi se ne mislilo, da sem na shodu neresnico govoril.

Kar se tiče pred vsem moje opazke, da so slovenski neobstrukcionisti k vsaj obstrukciji molčali, priznava sicer „Slovenski Narod“ sam, da to odgovarja resnici; no da so morali molčati, ker niso ničesar vedeli o nameri klerikalcev za vpričo obstrukcije.

Temu nasproti si usojam opozarjati na dejstvo, da so sicer radi že začetke obstrukcije vršila pogajanja mej obstrukcionisti in vladnimi strankami in na zadnje tudi z vlado in da so se mej tem obdržale dve ali tri seje „Slovenske Jednote“, katerim edini predmet je bilo vprašanje o nadaljnjem postopanju. Po vseh teh posvetovanjih je načelnik Udrže na konferenciji načelnikov klubov vankikrat izjavil, da „Jednota“ nima poviš, da bi odstopila od svoje taktike, čemur so neobstrukcionisti molče potrdili, kakor se tudi v sejah „Jednote“ niso vpirali temu.

Druga opazka „Slov. Naroda“ se tiče moje izjave, da meni o izstopu „Zveze južnih Slovanov“ iz „Narodne Zveze“ ni nič znano, in da ta vest o izstopu tudi ne more biti resnična.

„Slov. Narod“ mi tu očita, da sem svoji nevednosti sam kriv, ker vkljub telegrafičnemu vabilu nisem radi tržaskih volitev prišel v tisto sejo „Zveze južnih Slovanov“ v kateri se je izstopu soglasno sklenilo.

Tu se „Slov. Narod“ očitno moti. — Dokler so trajale tržasko volitve, sem jaz prejel eno samo brzojavno vabilo, a ne na klubsko sejo, temveč radi glasovanja o proračunu. Še predno so bile volitve v I. razredu končane, sem prišel na Dunaj. Tistokrat pa „Narodna Zveza“ ni mogla biti še razbita, ker je imela ravno na mojo prošnjo sejo, da se posvetuje o pogajanjih z Lahiradi laške fakultete. Po tej seji je imel državni zbor tri dni politične in se v tem času tudi ni vršila nobena seja „Narodne Zveze“.

Takoj za tem sem bil zopet na Dunaju. Tedaj pa se je vršila tista znana konferenca Italijanov z nami, na kateri smo vsi slovenski poslanci iz Primorja nastopali kakor člani „Narodne Zveze“.

To je bilo v sredo, v četrtek in petek ni bilo nobene seje „Zveze južnih Slovanov“, a v soboto je bil državni zbor zaključen. — Kdaj se je torej sklenil izstop iz „Narodne Zveze“ in kako se to razlaga, da se tak važen korak ni nikdar oficijelno razglasil?!! Jednotavno zato ne, ker ni bilo seje, v kateri bi bil tak sklep storjen.

V Rogaški Slatini dne 27. julija 1909.

Dr. Otokar Rybář.

Jugoslovanska politika.

Pod tem naslovom in prišča „Agrar Tagblatt“ korespondenco iz Ljubljane, ki je omejenam z zadostjenjem posebnosti zato, ker se pokriva s trditvijo v našem članku v nedeljskem izdanju, da so najnovejši dogodki izpodbili stari in ukoreninjeni nazor kakor da je jedro vsemu avstrijskemu problemu samo v češko-nemškem sporu.

Na političnem pozorišču v parlamentu sta bila doselej — tako izvaja „Agrar Tagblatt“ — le dva akterja: Nemci in Čehi. Vsi drugi so bili več ali manj statisti v tem boju. V novem času pa je nastopil nov faktor in se oglašil k besedi. To je mali prezirani narod Slovencev. V momentu, ko so Nemci in vlada menili, da morejo kaznovati Čeha s tem, da jih izključijo od vladne oblasti — je prišel vladi udarec od druge strani, od koder ga je najmanj pričakovala Sloveni so — prvokrat! — zmaganostno nastopili na pozorišču avstrijske politike in so razvili jugoslovansko vprašanje v vsej njega razteznosti. Šlo je za dokaz, da na jugu monarhije živi narod, ki ne sme živeti le od milosti vsakodobne vlade, ampak hoče tvorno posezati v državno politiko kakor samostojna individualiteta.

S tem je dolgi historični proces preosnovljanja Avstrije v federalističnem smislu vstopil v novo fazo, začela se je nova era v avstrijski politiki. V tem je obsežen visoki politični pomen zadnje krize, ki ga ne morejo trajno zatamniti nobena očitanja osebnega lova po

ministerskih foteljih, pa naj prihajajo ta očitanja iz nemških, ali hrvatskih ali — slovenskih časopisov.

Avtor se bavi na to z najaktuvalnejšim vprašanjem: za kako taktiko se odločijo hrvaški poslanci na jezen? Odgovarja: ako hočejo avstrijski Hrvatje doseči kak uspeh, morajo nastopati skupno s Slovenci!

Zadoščenjem in pravo hvaležnostjo pa posnemljejo tu veliko resnico, ki jo je zapisal dopisnik zagrebškega lista in ki je v resnici za nas začetek in konec vse taktičke modrosti: „Avstrijski Jugoslovanci ne smejo imeti dveh politik, ker to ne bi bila nobena politika — vsaj ne pametna. Naj že enkrat prešne vse prepričanje, da isto tako, kakor ne more biti kranjske ali listrške politike, ne more biti tudi dalmatinske politike!“

In nič manje važna ni druga resnica, ki jo je zabeležil zagrebški list: jugoslovanskega vprašanja ni smeti reševati samo na podlagi pisanega državnega prava, ampak naša narodna avtonomija se mora naravno razviti iz zunajdružbenih sil, ki jih predstavljajo narodi Avstro-Ugarske!!

Prav res: te dve resnici, ki ja je zabeležil zagrebški list, morate priti na prvo mesto političnega katekizma Jugoslovanov!

Konečno se pridružujemo tudi apelu zagrebškega lista na adresu Slovencev: naj zaupajo Hrvatom in naj si prisvojijo tudi vsa kulturna stremiljenja teh poslednjih. Potem izginejo vse nesporazumljenja med njimi v državnem zboru, da bomo mogli v bodočnosti pozdravljati: novo veselje ero v avstrijski jugoslovanski politiki!!

Civilizovani svet o nemškem hakatizmu.

Ko je pruska vlada predložila v parlamentu glasoviti zakon proti Poljakom in pa prepoved, da Poljaki na svojih sestankih in skupčinah ne smejo govoriti v svojem poljskem jeziku, povzdignil je svoj glas veliki poljski romanopisec Sienkiewicz, ki je pozval civilizovani svet, naj sodi o tem nemškem barbarstvu.

Sienkiewiczu so se odzvali prosvetljeni umi iz tarega in novega sveta. Te odgovore je dal sedaj Sienkiewicz natisniti v knjigi „Prusse et Pologne: enquête internationale“. Knjiga ima 290 strani velikega formata, v njej so izjave 250 svetovnih politikov in znanstvenikov. Tu so zastopani Francozi, Angleži, Italijani, Amerikani, Belgijci, Holandijci, Švedi, Norvežani, Danci, Rusi, Čehi, ostali Slovani, Madjari. Pa tudi neki Japonci, ki se ma je pristudilo nečuvstvo barbarstvo, storjeno v Nemčiji v polnem XX. stoletju!!

Učenjaki, politiki in literati vseh narodov označajo propiselske zakone kakor barbarske, kakor žaljenje civilizacije in nevarno lopovstvo, kakor akt neumnega in divjega despotizma, kakor pogreško, ki je huja, nego zločin itd. itd.

Nemci morejo biti ponosni na to sodbo vsega civilizovanega sveta.

Nova francoska vlada pred zbornico.

Pariz 27. Ministerski predsednik Briand je prečital izjavo vlade. Na to sta stavila posl. Laffere (socijalistično-radikalen) in Lauroine (radikalen) na ministerskega predsednika vprašanje, če bo vlada vladala z radikalnimi socialisti ali radikali?

Briand je izjavil, da se predstavlja zbornici tako, kakor je bil v vseh sedmih letih, kar deluje z radikalno stranko. Red in mir na znotraj in zunaj: to je program vlade. Vlada bo čuvala svobodo v najvišjem pomenu te besede; omejeno samo s skrbjo, da bi se preprečali krvavi dogodki s težkimi posledicami. Ministerski predsednik zahteva, naj mu zbor izkaže zaupanje za politiko brez nasilja, a tudi brez slabosti. Na to je bil vsprejet dnevni red, v katerem se je s 306 proti 46 glasom izrazilo vladi zaupanje.

Štrajk v Ajdovščini.

„Lavoratore“ zblaznel!

Včerašnji „Lavoratore“ priobčuje daljši članek o štrajku ajdovskih predilcev in o razmerah v predilnici.

Najprvo piše „Lavoratore“, da se je z delavci vedno postopalo kakor z živino; enajsturno delo po dnevi, dvanaesturno po noči za plačo, ki je znašala 90 stot. do 1 K 80 stot. za moške in 60 stot. do 1 krone 40 stot. za ženske.

K temu pa se je pridružilo še nehumano postopanje delovodij (od katerih je eden pravi tiran), ter globe, zbog katerih je bila plača še decimirana.

Ravnatelj tovarne, neki Švicar, gospod Amman, ni na glasu kakor modera mož. Vse drugo prej! Zdravnik predilnice, nebi Nemec, postopa z delavci, kakor s sužnji. Predilnica je, z eno besedo rečeno: velika kaznilnica, vodjena na način, ki je možen le v krajih, kjer vlada absolutna ignoranca, kamor še ni prodrla nikakla delavska zavest.

Tako začneja „Lavoratore“ svoje poročilo! Človek bi torej mislil, da na podlagi vsega tega prihaja potem tudi do logičnega zaključka, da se je delavstvo zbog takih raz-

mer moralo slednjič upreti, da je torej štrajk le logična posledica slabih plačil in nečloveškega postopanja z delavci. A to bi bilo proti socialno-demokratski internacionali, kakor jo ima v zalogi „Lavoratore“.

Zato nadaljuje „Lavoratore“: „V svoji nevednosti in priprostosti so delavci tovarne mislili vedno, da je tovarna vzrok njihovi bedi zato, ker je italijansko-nemška, ker je ravnatelj Švicar, zdravnik, Nemec, delovodja renegat (to je Slovenec, ki postopa spora-zumno z onimi tuji!)

In dalje: „Ostalo je napravil dr. Mandić, naš stari znanec. Ta nedavni organizator krumirjev hodi v one kraje, da bi izvrševal propagando podivjanega nacionalizma!“

Milimo da je dosti!

Najprvo priznava „Lavoratore“, da se je postopalo z delavci kakor z živino, da se jih je izmagovalo, izsesavalo in trpinčilo, potem pa prihaja naenkrat do zaključka, da delavci niso stopili v štrajk radi slabih plačil, ampak zato, ker je tovarna v rokah tujcev in ker jih je v to nahujskal dr. Mandić!!!!

Ne, gospoda pri „Lavoratoru“! Na tak način se pač ne more igrati vloge posredovalca med narodi! Hočete biti pošena stranka, a verujte, da je tak način borbe ne-le nelojalen, ampak naravnost lopovski.

Z delavci se je postopalo kakor z živino, plača je bila pod vsako kritiko, — kljub temu je (po trditvi „Lavoratora“) ves ta štrajk uprizorjen radi — nacionalizma!

Pameten človek pač ne more umeti, čemu naj bi zanašali narodni nacionalizem v kraj, v katerem je prebivalstvo združeno slovensko in narodno zavedno. — Ta zavednost je tolika, da je niso mogli ubiti niti — socialno-demokratski agitatorji, ki so hodili tja... brez vsake nevarnosti za škandalozni zistem v tovarni.

O podivjanem slovenskem nacionalizmu, ki da je gonilni motor v štrajku, govori „Lavoratore“, ob enem pa priznava sam, da se najhuja jeza obrača proti delovodji, ki je Slovenec in vrhu tega domačin!!

S tem je „Lavoratore“ temeljito dovel ad absurdum — samega sebe!!

Tega si pač ni možno tolmačiti drugače, nego da je „Lavoratore“ izgubil vsak kriterij, da je zblaznel. A z blazniki se ni možno pripraviti.

Ako bi bili mi tako slepi in fanatični v strankarski strasti, da bi tudi v najtežavnejšem boju ljudstva za človeka vredno obstanec mislili le na strankarsko korist, ako bi se tudi v takem žalostnem slučaju postavljali na stališče strankarskega egoizma, bi danes z rokami ploskali od veselja, na neumnosti, ki jo je zopet enkrat napravil „Lavoratore“ in s katero upravi slovensko delavstvo v — „Narodno del. organizacijo.“

Ali mi se ne veselimo in ne ploskamo, kar je v nas preživo sočutje za slovenskega delavca-trpina.

Dnevne vesti.

Stavka v Ajdovščini. Važen dan je bil včerašnji. Iz Gorice je prišel v Ajdovščino po naročilu g. dvornega svetnika grofa Attensa, g. dr. Eugen Zupančič kot zastopnik c. kr. okrajnega glavarstva in dr. Josip Mandić iz Trsta. Imel se je namreč vršiti shod v Bratinovi dvorani. Ker je pa g. dr. Eugen Zupančič, c. kr. namestniški koncipist izrekel željo po sestanku zastopnikov občine in delavstva, je dr. J. Mandić, naznanil dela-cem in delavkam, da se shod ne bo vršil. Za to se je vršila zelo važna in čez 2 i pol ure trajajoča seja, kjer so se temeljito pretresale vse zahteve delavstva.

Danes pa se vrši ob 11. uri v Gorici pri dvornem svetniku grofu Attensu konferenca, na kateri naj se doseže eventualna poravnava. Povabljeni so k tej seji: kot zastopnika občine g. župan Ignac Kovač in podžupan c. kr. notar Artur Lokar; kot zastopniki delavstva dr. Josip Mandić, Reyer, Budihna in 3 drugi delavci; kot zastopnika predilnice predsed. g. Leopold Brunner in generalni ravnatelj A. Mann.

Slavno uredništvo! Prejeli smo:

Škicuje se na vest, priobčeno od ravnateljstva predilnice v Ajdovščini v listu „Il Piccolo della Sera“ z dne 27. julija 1909, glasom katere so znašale pred štrajkom mezde, ki jih je predilnica plačevala delavkam od K 1.20 do K 3.20, a delavcem od K 2.30 do K 5 na dan, prosimo to slavno uredništvo, da blagovoli sporočiti javnosti, da se dosežane mezde znašale: za delavke od K 1 do K 1.20 na dan, a za delavce od K 1.60 do K 2.40 na dan. To je resnica. Sicer bi se predilcem in predilkam, ko bi plače bile zares tako ugodne, kakor je naslikano od vodstva predilnice v gorenji notici, gotovo ne bilo zljubilo stopiti v tako resno stavko, kakor je stavka, ki jo sedaj vže 8. teden vodijo.

Ajdovščina, dne 28. julija 1909.

Za štrajkujoče delavstvo v Ajdovščini: Baučer Fortunat Ergaver Kristijan Budihna Josip.

O postrežnicah v tržaski bolnišnici. Prejeli smo: Gospod urednik! Ker se že vse časopise bavi z razmerami, ki vladajo v tržaski mestni bolnišnici, osobito pa z bolniš-

ničnimi postrežnicami, dovolite mi, da spre govorim tudi jaz dve tri.

Pred par leti sem bil tudi jaz nekaj dni v tržaski bolnišnici. In, da Vam povem, zgrajal sem se nad postopanjem bolniških postrežnic. To se Vam pred vsem pripravijo in tepejo med seboj vsaki moment. V pričo bolnikov se dostikrat vlačijo za las in praskajo po obrazih. A reveži bolniki, ki so potrebni pred vsem — miru, naj poslušajo prepire teh babnic! Povem Vam: ako je človek zdrav, mora postati bolan od samega poslušanja teh postrežnic. Vprašal sem nekega poznane bolnišničnega zdravnika, kako da morejo splih trpeti take ženske v bolnišnici? Odgovoril mi je: „Ne pomaga nič! Ako danes odpustimo eno ali drugo, jo dobivamo osem dni pozneje zopet nameščeno v kakem drugem oddelku, ker ima vsaka kakakega protektorja zunaj.“

Svoj čas so glasovali tudi vsi židovski zdravniki bolnišnice za to, da se privatne postrežnice odpravijo iz bolnišnice ter nadomestijo z usmiljenimi sestrami. Ali mestni svet je prešel preko predloga zdravniškega kolegija na dnevni red.

Tako mi je odgovoril zdravnik, ki je gotovo dobro poznal te ženske, katerim je izročena postrežba bolnikov v mestni bolnišnici! Službe bolniških postrežnic v tržaski mestni bolnišnici so nekeke sinekure za ženske, ki iz raznih razlogov — ki jih tu ne čemo označiti — uživajo protekcije tega ali onega mestnega mogotca in zato so dobre za — postrežbo bolnikom!

Zato je tudi pomilovanja vredna usoda bolnikov, osobito onih, ki si ne morejo sami pomagati.

Gorje revežu, ki je prišel v roke izvestnih postrežnic!

Na naslov c. k. finančne oblasti. — K notici, priobčeni pod tem naslovom v včerajšnji številki, bi bilo še dodati: Kakor nam poročajo bili so v dobi enega leta na tukajšnjem glavnem carinskem uradu upokojeni 4 car. nadzorniki, ki so dobro poznali naš jezik in so radi občevali s strankami v tem jeziku.

V nadomestilo pa so bili vsprejeti praktikanke nezmožni celo nemščine, ki se zabavajo celo od vsakega finančnega stražnika. O poznavanju drugega deželnega jezika: slovenščine — seveda niti govoriti ni. Kakor vaa znamenja kažejo, je izvestnim merodajnim krogom mnogo lažje na tem, da nameščajo kolikor možno veliko število italijanske misle- dih uradnikov na tukajšnji car. urad.

Četudi se med prosilci nahajajo slovenščini večji aspiranti z vsami potrebnimi kvalifikacijami, se vendar finančna uprava ne ozira na njih in sprejema prosilce italijanske narodnosti brez zahtevane kvalifikacije v jed-kovnem pogledu.

Opozorjamo naše državne poslance na te nove poskuse italijaniziranja tuk. car. urada.

Dostaviti nam je še, da krivda ne zadržuje vodstva glav. car. urada, temveč finančno ravnateljstvo, katero vsprejema praktikanke brez znanja in predloga tuk. car. urada, torej nasprotno dotedanji stari praksi. Iz kakih razlogov je ravnateljstvo opustilo to prakso in uvedlo to novotarijo, nam ni znano. Dobri nameni ga gotovo niso vodili.

Kakor skoro vsaka novotarija, je tudi ta le v škodo slovenskemu narodu in njegovemu ugledu.

Kajti naglašati treba, da je glavni carinski urad bolje presojal zmožnost prosilcev in je postopal bolj nepristranski.

Slovensko narodno-radikalno dijaštvo — priredi v dneih 15., 16. in 17. septembra t. l. v Ljubljani svoj III. shod, ki ga posesti o tudi napredni hrvaški, srbski in češki dijak. Na shodu se bo refriralo o razvoju narodno-radikalnega gibanja, o narodno-obrambenem in manjšinskem delu, o umetniški ozgoji in o jugoslovanskem vprašanju, katero se bo obveljalo od vseh strani, tako s kulturnega, kakor gospodarskega in dijaškega stališča. S shodom bo združeno manifestacijsko zborovanje za slovenske šolstvo in prosveta 40-letnice akad. društva „Slovenije“ na Dunaju, ter izlet v Trst in na Bled. — Narodno radikalno dijaštvo vabi na ta shod vse svoje smisljenike, ja tudi vse ostalo napredno slovensko dijaštvo in vsa slovensko inteligenco, pred vsem učitelstvom. Natančneje spored objavimo pravčasno.

Znanstvena knjižnica Omladine — Šeni (zadnji) zvezek Drtinovega dela „Miselní razvoj evropskega človestva“ je dotiskan ter se že razpošilja. S tem je to krasno delo dovršeno. Ker je cena (K 4.20) nizka, je priporočamo v nakup, tembolj, ker se cena pozneje zviša. Kakor drugo delo izide v „Znanstveni knjižnici“ izvirni znanstveni spis dr. M. Rožtoparja „Uvod v znanstveno mišljenje“, na kar že danes opozarjamo. Delo začne izhajati s septembrom in sprejema priglasne upravištvo „Omladine“, Ljubljana, Breg. št. 12.

Pevska zabava društva „Velesila“ v Šk d-nju. Od nekdanj že se je pevsko društvo „Velesila“ ponašalo z izvrstnim moškim in me-šanim pevskim zborom.

In ta lepa naša slovenska pesem, u ki se že desetletja razlaga s sive škedenjeke skale tja čez gladino staje Adrije — ni malo pripomogla k temu, da je danes škedenj ena najzavednejših postojank naše lepe slovenske okolice, na katero smo lahko ponosni. —

Doznavši iz „Edinosti“ da „Velesila“ priredj pevsko zabavo na dvorišču lepo urejenega „Gospodarskega društva“, zbralo se je v nedeljo mnogo občanov, tako, da je bil zasaden zadnji kotiček. — In niso se motili došli gostje, — Veliki zbor „Velesila“ je pod vodstvom marljivoga pevovodje gosp. Pižona zapel več moških in mešanih pevskih točkov s tako preciznostjo in milobo, da odobravanja od strani hraležnih poslušalcev ni bilo ne konca ni kraja.

Več pesmi so morali ponavljati na zahteva gostov. Še le pozno na večer se je razradoščeno občinstvo razšlo zadovoljno in glasno hvaleč ta izborni pevski zbor.

Pripominjamo še, da bo to vrlo pevsko društvo dne 29. avgusta slavilo svoj jubilej z veliko pevsko slavnostjo, na katero že danes opozarjamo naše mestno občinstvo, kajti „Velesila“ res zasluži, da jo onega dne poseti obilo naših društev in našega občinstva. K- c.

Ples „Kolo“ na Nemškem! Profesor plesa g. Umek nam je brzojavil iz Branačnika na Nemškem 28. t. m.: Danes se je plesalo v tukajšnji umetni plesni šoli jugoslovanski narodni ples „Kolo“, ki se ga preje sploh še ni plesalo na Nemškem.

Ženski podružni družbe sv. Cir. in Met. je podarila g. a. Welt iz Bazovice 10 kron za srečolov. Iskrena hvala blagi gospej.

Nadejamo se, da se odzovejo zdaj vse one rodoljubke, ki zadajč niso imele prilike, da bi kaj podarile v ta namen.

Pevsko društvo „Lipa“ je prepustilo drage volje srečolov in prodajo sladšč v korist Ciril-Metodove družbe. Zato zasluži to društvo, da prihiti v nedeljo sleherni v prijazno Bazovico, kjer nas vsprejmejo vrli Bazovčani z vso ljubeznijo in velikim veseljem. Če bi videli, kakke priprave se vrše že sedaj in koliko skrbi imajo ti brhki sinovi kršnega Krava, da dostojno vsprejmejo došle goste, gotovo ne bi se nihče pomišljal, temveč drage volje bi hitel v Bazovico ne plašeč se dolge poti in solčnih žarkov. Kajti pot v reanici ni tako dolga in od zgozih solčnih žarkov se človek prijetno ohladi na senčnatem vezeličnem prostoru!

Slavnost „Lipe“ v Bazovici. One, ki se hočejo poslužiti vozov na slavnost v Bazovici dne 1. avgusta opozarjamo, naj si preskrbe vozne listke do petka popoldne, da bo možno preskrbeti dovoljno število vozov ter določiti ure odhoda.

Priglasje za vozove, ki bodo vozili že dopoldne, pravzema, oziroma prodaja listke vatarica v „Narodnem domu“. Cena tja in nazaj po 1 K. Listki za povrnitev se bodo dobivali na slavnosti v Bazovici.

Dva mala ključka sta bila najdena včeraj jutraj ob 6.30 uri na cesti od Barkoveli do restavracije Sincib. Kdor ju je izgubil, naj se oglavi v našem uredništvu.

Poroke, rojstva, umrljivost. Od 18. do 24. julija se je v tržaški mestni občini poročilo 15 parov. Rodilo se je 141 otrok in sicer 75 moških in 66 žensk; od teh 19 nezakonskih. Umrla je 91 oseb in sicer 41 moških in 50 žensk; od teh 27 izpod enega leta.

Tržaška mala kronika.

Zbodljaji z nožem. Včeraj smo poročali, da je bil neki Anton Depase iz Istie v gostolnji „Banjaluka“ v ulici del Forno večkrat ranjen z nožem. Isti isti težke so ranene roki. Ranitelj — 19 letnega kočijaža Amadeo Noveli iz Trsta — so redarji včeraj ob 1 in pol uri jutraj našli v kavarni „All Europa felice“ in ga aretirali. Pozneje so aretirali tudi nekega Antona Sanzina, kateremu je Noveli po dovršenem činu izročil nož.

Nenadna smrt v kopališču. Včeraj jutraj ob 11. uri se je med drugimi podal v Buchlerjevo kopališče mladenič star kakih 20-25 let.

V kabini se je slekel in je potem stopil v vodo. Ali par trenutkov nato so ljudje videli, kako je nekaj časa mahal z rokami okoli sebe in potem izgubil pod vodo. Uslužbenec Alojz Cesutti je tukaj skočil za njim v morje in potegnil mladeniča iz vode. Zdravnika dr. Francin in dr. Depangher sta konstatirala, da sluge v ustih so bile pomešane s krvjo, valed česar se je dalo sklepati, da mu je počila srčna žila. Pregledali so njegovo obleko, v kateri pa se našlo identiser, iz česar bi se dala sklepati njegova identiteta. Neki mladenič pa je spoznal v njem nekega pekarskega pomočnika uslužbenega pri peku Per-totu iz Nabrežine, s krstnim imenom Franc. Oblaslnija je brzojavila v Nabrežino. — Truplo so prepeljali v mrtvašnico pri Sv. Juhu.

Velika tatvina v svobodni luki. — Na škodo tukajšnjega „Akcijskega trgovskega društva“ je bilo prejšnji teden ukradenih iz njegovih skladišč v prosti luki 13 žaklijev kave v vrednosti 2000 Kron. Glavni tat je bržkone eden izmed težakov te trdke ki so ga aretirali.

Loterijske številke izrečane dne 28. julija 1909:

Brno	28	71	77	10	49
Imenost	10	68	74	55	15

Koledar in vreme. — Danes: Marta der. — Jutri: Abdon in Senen muč. Temperatura včeraj ob 2. uri pop. Cel. + 31. Vreme včeraj: lepo.

Vremenska napoved za Primorsko: — Lepo, večinoma jasno. Zmarni vetrovi. — Vroče. V začetku še lepo, potem motno.

Društvene vesti.

„Čitalnica“ pri sv. Jakobu opozarja p. n. pevce in pevke na pevsko vajo, ki se vrši danes (četrtak) od 8.30—10. ure zvečer. — Ker nastopi „Čitalnica“ v nedeljo na slavnosti „Lipe“ v Bazovici, in ker so pred durmi razni drugi nastopi, naprošeni so vsi gg. pevci da se redno vdeležujejo pevskih vaj. — Novi pevci in pevke dobro došli.

Členom „Delavskega podpornega društva“ se naznanja, da se društvo udeleži v nedeljo dne 1. avgusta t. l. slavnosti pevsk. društva „Lipa“ v Bazovici korporativno s zastavo. — Zbirališče pred vajo.

Telovadno društvo **TRŽAŠKI SOKOL** v Trstu

Danes v četrtek ob 8. uri in pol je v restavraciji hotela „Balkan“ važna odborova seja.

Tržaško kolesarsko društvo „Balkan“ vabi vse prijatelje in člane, da se mnogotavilno vdeležijo nocošnjega sestanka, ki se bo vršil točno ob 9. uri v kavarni „Minerva“. Na dnevnem redu je volitev odsekov za prireditel jugoslovanske dirke.

Gz. članom se naznanja „da se vdeleži naše društvo v nedeljo korporativno slavnosti pevškega društva „Lipa“ v Bazovici Kolesarski „Zdravo!“ — Odbor.

Nar. delav. organizacija

Skupina delavcev Lloydovega arsenala, vabi svoje člane na sestanek, kateri se vrši danes v četrtek ob 8. uri zvečer v društvenih prostorih. Na dnevnem redu je edina točka: izvolitev člana skupine, katerega se bo predlagalo za odbornika glavnega odbora.

V nedeljo dne 25. t. m. nabralo se je pri pevski zabavi pevškega društva „Velesila“ — za strajkujoče delavce v Ajdovščini: K. 10. Od zavednih delavcev v ladijedelnici S. Marco se je nabralo v isti namen K 620. Hvala zavednim darovalcem.

V nedeljo dne 1. avgusta t. l. ne priredi N. D. O. nikake posebne veselice v prid štrajkujočim delavcem u Ajdovščini; Pač pa se bo nabiralo prispevke v ta namen v Bazovici: kjer priredi pevsko društvo „Lipa“ veliko narodno slavnost, ki se je vdeleži tudi N. D. O. z društveno zastavo.

Člane N. D. O. se vlučno vabi, da se vdeležijo te slavnosti v čim večem številu in da s tem častno pripomorejo k večji udeležbi in tudi seveda čim več agitirajo za naše tovariške trpine.

Izjava!

Ž ozirom na skrajno tendencijsni članek, ki ga je pod naslovom: „Stavka v predilnici v Ajdovščini, uprizorjena po Mandić-u, a na korist družbe“, priobčil včerajšnji list „Lavoratore“, izjavljajo podpisani v imenu vseh stavkujočih, da niso tekom stavke nikdar bili, a da so še manj sedaj potrti ali malodušni, ampak da samozavestno in vedrim čelom zrejo v zmago tembolj, ker imajo v osebni dra. Mandića voditelja, ki z veliko požrtvovalnostjo in ljubeznijo vodi njih usodo, svest si zupanja in ljubezni vsega stavkujočega delavstva brez razlike.

AJDOVŠČINA, 28. julija 1909.

Za stavkujoče v Ajdovščini:

Baučer Fortunat, Budihna Josip
Ergaver Kristijan.

Za odrasle in otroke. ::

Najodličnejše živilo za zdrave in slabotne, v razvitku zaostale otroke vsake starosti. Pospešuje tvoritev mišic in

kosti, zabranjuje in odstranjuje kakor nobeno drugo sredstvo drisko, bljevanje, črevesni katar itd. itd.

Kontoarista:

ki bi potoval nekaterekrat v letu po Kranjskem in Primorskem išče PRVA KRANJSKA TOVARNA STENIN v Ilirski Bistrici. Italijanci veščji imajo prednost. — Predložiti je tudi prepis spraveval.

Vsled odhoda, prodaja s 30-40 od sto popustka.

Razprodaja

vseh PRSTANOV, UHANOV z dijamanti in brez istih, OBESKOV, VERIŽIC ter ZLATIH, SREBRNIH in STENSKIH UR, ki se nahajajo v prodajalni **G. KEHIAYAN, TRST, CORSO 23**

NOVA PRODAJALN. BLAGA ZA MOŠKE OBLEKE GIUSEPPE SPECHAR

TRST, ulica S. Caterina šte. 9 -- Piazza Nuova je bogato založena z veliko izbero zadnjih novosti za pomladansko sezono po jako zmernih cenah. — SPECIJALITETA PRAVEGA ANGLEŠKEGA BLAGA. Izbera srajc, ovrtnikov, ovrtnic, zapestovc itd. — Na željo se pošiljajo vzorci.

Svet. Ivansko Kons. društvo (Narodni dom)

razpisuje :: mesto

krčmarja

Ponudbe naj se naslovijo na odbor do 15. avgusta 1909. — Za pojasnila obrniti se je na društvenega tajnika H. SCHMIDT-a. Sv. Ivan. Odbor.

Pozor! M. LEVI Pozor!

Trst, ulica S. Giacomo šte. 7 (Corso) Trst Kupuje rabljeno pohištvo, ponošene obleke in šivalne stroje. Pisati dopisnico. Pride sam na dom.

Bogomil Pino

bivši urar v Sežani ima svojo novo prodajalnico :: ur v TRSTU ul. Vinc. Bellini 13 nasproti cerkve svet. Antona novega Vsakovrstne verižice po pravih tov. cenah

Aurelio Herbig

Civilni geometer. — Avtorizovani zapriseženec Trst, Corso šte. 30 sprejme merjenja, ekskorporacije, intalacije itd. splošno vsa geometrična dela.

POLIGON:

elektro-magnetični aparat

ozdravi in pomaga tudi pri najhujših boleznih, kakor n. pr. revmatizem, protin, ischias, nespečnost, mrtvoud in druge bolezni. Vse podrobnosti se nahajajo v prospektu. Cena velikemu aparatu K 10, malemu K 6. — Pošilja samo po povzetju

Alojzij Schaumann Dunaj V, Leitgebasse št. 7

ANTON SKERL

mehanič, zapriseženi izvedenec TRST, Carlo Goldonijev trg šte. 11 Zastopnik tovarne koles in motokoles „Puch“ Napeljava in zaloga električnih svodkov, luči in prodaja gramofonov, sonofonov, in fonografov. Zaloga priprav za točiti ploš. Lastna delavnica za popraviljanje šiv. strojev, koles, motokoles itd. Velika zaloga pripadkov po tovar. cenah. TELEFON šte. 1734.

Zdravnik in ranocelnik

Dr. Dinko Tecilazić

specialist za otroške bolezni v ulici Stadion 6, I. n. Telefon 18, IV (gledeal Fenice). ter ordinira od 2. do 3. ure popoldne.

Za turiste, potnike, lovce in vse one osebe, ki morajo mnogo hoditi, je

LYSIPONION - PRENDINI

jako priporočen. Lysiponion-Prendini je čudovito mazilo ki varuje noge proti mehurjem, žuljem in gorečim do dolgih pohodov. CENA ŠKATLJI 1 KRONA. Zaloga v Trstu: Lekarna Prendini in Agencija Zulin, kakor tudi v vseh večjih prodajalnicah in mirodlinicah.

Umetni zobje

Plombiranje zobov. Izdiranje zobov brez vsake bolečine v zobozdravniškem kabinetu

Dr. J. Čermák in G. Züscher

TRST ulica della Caserma šte. 13, II. nadst.

Ura z verižico !!

popolnoma zastonj.

Da seznanimo cenj. čitatelje z našo trdko, kakor tudi z našimi žepnimi urami za gospode in gospe, akenili smo darovati vsakomur, ki nam pošlje za poštne stroške K 1.— (tudi v znamkah) krasno uro z verižico in naš ilustrovani cenik.

Pišite takoj na trdko ur **HENRIK WEISS** Dunaj 99. Poštni predal.

NAGLUZI

ali oni, ki trpijo na ušesih, ako hočejo ublažiti ali ozdraviti bolečine, naj rabijo mojo novo, poboljšano slušalico. Ista se mora nositi v ušesu. — Cena komadu K 7, dva komada K 13. Pošilja po povzetju **Alojzij Schaumann, Dunaj V** Leitgebasse 7 Prospekti zastonj in poštne prosto.

Giuseppe Waldner

TRST - ulica Media 13 - TRST

Zaloga jelovega lesa s prodajo na drobno in debelo. — OKVIRJI iz bukovega in jel. lesa.

Izbera vsakovrstnih obloženih in ostruženih predmetov iz bukovega in jelovega lesa itd.

Bogata Izbera oblozkov. - Lopate za pekárje.

Vesti iz Goriške.

„Županska zveza“ na Krasu bo imela v nedeljo, dne 1. avgusta ob 4. uri popoldne svoj ustanovni občni zbor pri g. Tavčarju v Dutovljah. Vspored: 1. otvoritev; 2. prečitavanje pravil; 3. volitev odbora; 4. eventualni predlogi.

x **Narodno obrambeno društvo** vstanove Lahi v Gorici. Jasno mora biti vsakemu Slovenu, kak namen bo imelo to novo društvo, ko vemo, da imajo Italijani že vsega preveč na narodnem polju.

Ni jim dovolj, da mrgoli laških uradnikov na sodnih in davkarijah v Gorici in pa v Gorah, Vipavski dolini in na Krasu, torej v okrajih z izključno slovenskim prebivalstvom. Tudi niso še zadovoljni, da so vsa najvažnejša mesta na deželni upravi v rokah laških uradnikov; in ni jim še dovolj, da goriški Slovenci, ki imajo nad tisoč za šlo godnih otrok, morajo dotične šole sami vzdrževati; in tudi ni jim še prav, da po novem volilnem redu velja en Italijan za dva slovenska volilca!

Ne, bojejo se še braniti! To je, po domače rečeno, hoteli bi Slovence oropati še za tiste drobnice pravice, ki jih uživajo na lastni zemlji! Skratka: to društvo ne bo imelo namena obrambe, — ampak nasilja proti nam. Mi pa jemljemo to na znanje in Lahi le naj bodo uverjeni, da se upremo vsakemu novemu nasilu tako, da tim večnim hujskačem mine enkrat za vselej veselje do take vrste obrambe! *Le dosleden gospodarski boj ne-le mesta ampak vse dežele pripravi te eksaltirane ljudi do prave pameti.*

x **Aretirali** so slednjič poglavarja ciganskih tolp, ki se neprestano klatijo okoli Gorice. Ime mu je Ant. Maier. Včeraj smo na tem mestu poročali o ciganskih nadlogi in sedaj je dosegla roka pravice njenega poglavarja. Zasačili so ga na „delu“ in morda se posreči dokazati mu celo vrsto tatvin, ki so se dogajale v Gorici dan na dan.

x **Ulica Barzellini** v Gorici je pravi Eldorado male in velike mularije. Da-si je ta ulica povsem v centru mesta in tvori prvo stransko ulico „Korzo“, vendar skače tam mularija o belem dnevu bosa in strgana, prav po laški maniri. V tej ulici se nahaja tudi laški konservatorij. Prebivalci te ulice se pritožujejo radi velikega trušča, ki se vrši v tem konservatoriju katerikrat do 11 zvečer. To vam piskajo, plešejo, tolčejo in kričijo svoj „marameo“ kakor obsedeni. Vendar to ne vidiš nikoli redarja, da-si se čuje to rjevenje na „Korzo“.

x **Elektrotehnični tečaj** je otvoril zavod za pospeševanje obrti v Gorici.

x **Oddlek obrtne šole** v Trstu se ustanovi s prihodnjim šolskim letom v Gorici.

x **V Kobaridu** prirede 31. t. m. dijaki veselic v spomin 50 letnice rojstva Pagliaruzzi-ja.

Predavanje o pridelovanju vrtnine in zelenjave, ki se je vršilo v prostorih dež. norišnice v nedeljo, je obiskalo komaj 30 oseb. Ravnatelj Strekelj je vspričo pičlega števila obiskovalcev opustil teoretični del, zato pa je praktično razkazoval kako je ravnati z različnimi vrstami raslin.

Predavanje se ponovi v jeseni in upati je na večjo udeležbo, glede na to, da tvori trgovina z zelenjavo in vrtninami sploh jednega glavnih dohodkov naših — okoličanov.

x **V deželni gluhozemnici** se bo vršila 31. t. m. razstava ženskih ročnih del, izdelkov risanja in lepopisja.

Kobilic na Krasu se je nalovilo, ne 75.000 l. kakor pomotoma navedeno, ampak do zadnjega dne te akcije t. j. do 17. t. m., se je nalovilo skupno 108.000 litrov.

Vesti iz Istre.

Morski volk. Iz Pule: V torek ob 11. uri predpoludne so videli tik pred pomolom „Adrija“ okoli 2 metra dolgega morskega volka.

Smrtna nesreča. Iz Klanca: Dne 27. t. m. ob 2 in četrt uri pop. je utonil v kalu državne železnice 8. letni deček Ivan Piuk iz Kopra.

Ze leta 1908. ob tem času je v istem, neograjnem, zelo nevarnem kalu utonil neki 10 letni deček, na kar se je tudi javno prosilo sl. upravo drž. železnice, da te kale primerne ogradi. Druga oziroma tretja žrtev omehča morda gospodo na upravi drž. žel. (prpomneno naj bode, da je pred nekaj leti utonil v temu kalu neki 60-letni starček).

Ta zahteva ni le v interesu domačinov, ampak tudi tržaških letoviščarjev, (pronesrečeni deček je letoviščar).

Morebitni izgovor, da otroci nimajo tam nič iskati, je povsem neopravičen, ker otroci so otroci; in če ne bi bilo otrok, bi ne rabili ne kalov, še manje pa železnice.

Na to opazujemo domače županstvo, kakor tudi okrajno glavarstvo.

Vesti iz Štajerske.

O grozoviti toči, ki je kletila v soboto po Štajerskem še poročajo: Dne 24. julija okoli 5. ure popoldne razsajala je grozna nevihta s točo, debelo kakor kurja jajca, po Ormožu, Veliki Nedelji, sv. Tomažu in Sre-

džu. V četrt uri so bile uničene njive in vinogradi. Koruza pri tleh polemljena, pšenica in oves pomandrana, zmlačena in v tla zabita, drevice oguljene. Po gozdih je na debelo listja in vej. V Ormožu razbite strehe in okna, s tako močjo je bila, da je celo polkna razbila, bolj močna opeka je kakor prestreljena, zidovi na severni strani razbiti, kakor v vojski. Še tretji dan se najdejo kupi debele toče. Tudi precej nesreč so se zgodilo. Ljudje so bili po njivah in kdor se ni mogel skriti, dobil je rane. Konji so se splašili in polomili vozove. Dva otroka je zblu, da imata zevajče rane na glavi in telesu. V vinogradih izgleda grozno, vse razkopano. polemljeno in pobito, travniki pokriti z blat m na debelo, ajda zateptana.

Največi del ormoškega okraja, od Polensaka doli do Središča, v dolžini 35 kilometrov in v širskosti 11. km je žalostna puščava. Po gozdih leži vse polno vran, grlic in drugih tičev, ki jih je pobila toča. Toča je pobila tudi okolico od Sv. Petra niže Maricora do Sv. Lenarta v Slov. Goricah in okoli Celja in sicer tudi tako hudo, kakor v ormoškem okraju.

MALI OGLASI
se računajo po 3 stot. besedo; masno tiskane besede se računajo enkrat več. Najmanjša pristojbina stane 40 stotink. Plača se takoj.

Išče se blagajničarja za manufakturno prodajalnico Znati mora italij. in nemški jezik. Naslov Edinost. 1330

Prodaja se ali v najem odda pekarna v sredini mesta proti kavčiji. Cena po dogovoru. Naslov pri Edinosti. 1324

Išče se spretnega mesarja za okolico. Kje? pove Ins. odd. Edinosti. 1321

Brivnica brez konkurence na Primorskem v lepem trgu, več let obstoječa in dobro ideoča, kjer se nahaja c. kr. okrajno glavarstvo in vojaštvo, se takoj prodaja radi družinskih razmer. Naslov pove Ins. odd. Edinosti. 1331

Automobilisti in motociklisti pozor!
Giuseppe Colonna, Trst
Specijalizeta vulkanizovanih poprav na pnevmatikih
Lastna delavnica: Ulica Acque št. 4
Vulkanizovanje, moja lastna specijalizeta, lastno izdelovanje Antiderapantov iz usnja in Caoutchouc-a, pokritja z gladkim gumijem, plakete in poprave z elastiko na počenih ali prerežanih pnevmatikih vsake znanke.
Poprave se izvršujejo točno in solidno ter se zajamčijo.
CENE ZMERNE. CENE ZMERNE

Tržaška posojilnica in hranilnica
Piazza della Caserma šte. 2 v lastni palači
(Vhod po glavnih stopnicah) TELEFON 952
ima na razpolago
Jekleno varnostno celico
ki je varna proti vlamu in proti požaru, v kateri so shrambice, ki se oddajajo strankam v najem in sicer:
za celo leto kron 30
pol leta „ 20
četrt „ 12
za en mesec „ 6
Shrambice so 24 cm visoke, 21 cm široke, 48 cm globoke.
Shrambice ne more nihče drugi odpreti kakor stranke, ki same osebno shranijo in zaprejo svoje stvari, katerih ni treba prijaviti.
Oddaja hranilne puščice, katere se priporoča posebno staršim, da na ta najnovejši in najuspešnejši način navajajo ščititi svojo dečo
Nadaljna pojasnila daje zavod ob uradnih urah.

Novo pogrebno podjetje (H. Stibler in dr.)
z bogato opremo za vsakovrstni pogreb
in prodajalnice mrtvaških predmetov in vsakovrstnih vencev iz umetnih cvetic, perle, porcelana.
.. ZALOGA ..
VOŠČENIH SVEČ. — Prodaja na debelo in drobno.
Se preseli meseca julija t. l. v Corso šte. 49.
blizu lekarne Rovis (Piazza Goldoni).

Novici in Novice
ne zamudite obiskati dobroznano slaščičarno ::
Matteo Stoppar :: Trst
ulica S. Giacomo št. 7 (Corso) - Filijalka: ulica Glus. Caprin št. 9
kjer najdete bogato in veliko izbero Konfetov bomboniere in slaščic po zmernih cenah.
Vina in likerji prav dobri v botilkah. Telefon 1464

Gostilna „Al Ginnasio“ ul. Squero nuovo 7
ima pijače in jedila prve vrste. Priporoča se slavn. občinstvu za obilen obisk H. Kosič. 1273

Dežniki posteljna pogrinjala, zavese, preproge, itd. na mesečne ali tedenske obroke. LEVI, Madonnina 43, I. — Na naročilnih pislih je napisati naslov jasno. 1289

Išče se čevlarskega vajenca (učenca), ulica Belvedere 32, Schenk. 1307

Pristen domšč slivovec vdobi se v večjih in manjših množinah pri Ant. Fatur, Prem, Notranjsko. Cena po dogovoru. 1300

Gostilničar Kulot „Pri treh prijateljih“ v Gorici, ulica Caserma 11, se priporoča z dobro kuhinjo in izvrstnim vinom. 1322

Prodaja se klavir po jako nizki ceni, ulica Foscolo 22, I. 18. 1325

Dobro izurjenega krojaškega pomočnika sprejme takoj Maks Kovačič, krojač v Postojni št. 122. 1295

Iščem stanovanje s kuhinjo, sobo in sobico kje v okolici, ne predaleč. Naslov pove Ins. oddelk Edinosti. 1313

Izredna prilika! Prodaja se mirodilnica z vsa opravo v tržaški okolici na glavni cesti. Naslov pri Edinosti. 1318

Pravi nanoški sir uljudno priporoča podružnica: Franc Skapin, centralna trdnja v Trstu, ulica sv. Katerine šte. 10. Telefon 970. 1320

Odlikov. tržaš. čevljarnica
„Calzoleria Triestina“
Trst, ulica Giosuè Carducci 21
— Za poletno sezono —

izbera : obuvala
iz črnega in barvanega usnja za gospode, gospe za dečke kakor tudi platnenih čevljev.

Zadnji uzorci, kroji in barve.
Delo solidno in natančno. — Jako zmerne cene.

Zaloga tu- in inozem. vin, spirita, likerjev in razprodaja na debelo in drobno

Jakob Perhauc, Trst

Via delle Acque 6, nasproti Caffè Centrale
Velik izbor francoskega šampanjca, penečih dezeretnih italijanskih in avstro-ogrskih vin. Bordeaux Burgunder, renskih vin, Mosella in Chianti. Rum, konjak, razna žganja ter posebni pristni tropinovec alivovec in brinjevec. Izdelki I. vrste, došli iz dotičnih krajev. Vsaka naročila se takoj izvrši. Razpošila se po povzetju. — Ceniki na zahtevo in franko. — Razprodaja od pol litra naprej.

Caro & Jellinek
Družba z omejenim poroštvom

Internacijsionalno prevažanje in selitve
na vse kraje
s posebnimi zaprtimi vozovi.

Caro & Jellinek
Sedeži na Dunaju, v Budimpešti in v Lvovu.

Telef. 16-27. Trst - Ulica Carradori 15 - Trst

Veliki obrtnijski zavod

Cosovel Giovanni
TRST
ulica Chiozza št. 32
Telefon 1990
Izvršuje vsakovrstna dela v železu in kovini po cenah, da se ni bati konkurence.

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ
Dr. Viktor Bandel
Trst, ulica San Giovanni 7, I. nads.
od 9. do 1. in od 3. do 6.

KLOBUČARNA
G. Doplicher
Trst, Corso 34
Klobuki prvih tovarn.
Potne in športne kape po :: zmernih cenah. ::

Pisalni stroj
„MOYA“
z vidno pisavo in premenljivimi črkami je najboljši stroj, ki se prodaja po nizki ceni **Kron 250** —
Ceniki zastoj in poštnine prosto.
Pisati je na:
Glavno zastopstvo v Trstu
ulica Valdirivo št. 23, I.

G. Levi Minzi & Co.
Nova in bogata zaloga vsakovrstnega
POHIŠTVA
Spalne in jedilne sobe na izbero.
Najnovejši uzorci.
Trst, Via dei Rettori št. 1
Telefon št. 71 Romano IV

Giulio Reddersen
TRST, ulica Giosuè Carducci šte. 23
:: TELEFON šte. 813 ::
Kirurško orodje, ortopedični aparati, Modere, umetne roke in noge, bergije, kilni pasi, elastični pasi in nogovlece, elektroterapevitične priprave, aparati za inhalacijo.
SKLADIŠČE potrebščin za kirurško zdravljenje. Potrebščine iz gum in nerodirnega blaga.